

S u l l e k a h j u d.

Nähtakse küll iggal maal, kõrd suuremaid kõrd vähhesmaid tullekahju sündivad; agga ei kuiski pool ilmas nägagge: daste, kui meie issamaal; kõigennamiste süggisiti rehhepeksmise ajal. On küll tõssi; et meie tallorahwa ellamise ja tema hone ehhitamise wiis sesuggune, et tulle lahtipeäsmist kõigis paigus karta: agga ei wõi sedda siiski mitte walleks ajada, et needsinna sed õnnetused ennamiste innimeste holetusest ja nende rummalusest tullewad.

Minnawal aastal on Ria kubbernemangus, esimesest Märri: kuu päwast kuni esimese Jani: kuu päwani 39 tullekahju olnud, mis, kui nelli urtsikut jättame arwamata, kõik wägga sured ja kahjulised ollid. Wolmeri makonnas sai neid kõige rohkemaste ollema, et seal palju linna harritakse. Pittne olli Jürri: kuul neljas kõhhas kahju teind; agga kõik tõised õnnetused tullid ehk pibust, perotullest, sans dist ahjust, ehk mu holetusest ja rummalusest.

Kaks kõrtsi, üks nuumhärja: laut, kaks mõisa karjaaks da, kaks mõisa reht ja nelli tallu, muist lautade ja aitas dega, läksid pibust põllema: nelli tallu põlles ärra, et perotullega linnu koltisid ja harrisid; üks maja läks kääst. et lapsed linnaharrimise kõrral takko toppisid lendu lastsid; tõine, et üks wäetokenne pilpaga leest tuld olli wõtnud, ja sedda süngi pistnud. Üks kõstri maja ja kõik ellamise honed kaddusid ärra, et tüdruk õhtu perotullega lakkas käinud riidid tomas; kaks mõisa reht saiwad õtja, et põllew peerg pahmassa olli kullund; üks tallo põlles ärra, et peerg ello: pitkendamise peäle seina põllema, ja innimesed issi magas: ma jänud; kaks kõrtsi põlletasid teekärsjad, et perotullega rehheal käisid; nelli tallu, wõttis tulloke kääst, et peroga lautades ehk rehhe al ellajaid ollid tassunud; üks maja põlles ärra, et kuma ahju puid kuiwama ollid pannud; tõine, et ahju alleltast ollid kütnud: üks mõisa rehhi ja kuus tallomas ja põlles ärra, et ahjud wiggased ja sandid olnud.

Kui näid mõistlikult ja kõige tassandussega sedda ärras ja allaarwame, kust ja kuidas needsinna sed siinsammas nimmetud tullekahjud sanud sündima ja tullema: siis peame tõeste tunnistust andma, ja õtsekõhhe üttema: need kahjud ei olle mitte Jummalast, waid on nemmad innimeste holetusest ja rummalusest tulnud. Kui

ei põllewa pipude, agga perotullega seal polleks käidud, kus nendega kartufeta ei wõi käia; kui lastel melewalda polleks antud tullega mängida; kui õige majamehhe hooft ahjude pärrast olleks petud, ning kui sedda rummalat äbbausku, kust ni palju õnnetust tulnud, polleks olnud, et peergu ello pitkendamiseks, kuidas usuwad ja rägivad, seina olleks jätud põllema, kas siis need kahjud olleks sanud tullema, mis mitto kümme kond tuhhandet ei jõua tassuda?

Agga wõttaks mõnni õigusega küesida? Kust tallopo: jal küinalt ehk lampi ja lambi: eelli wõtta? eks ta peab peergu põlletama, et küll teada, et temmast sagedaste kahju tulles? Se on õige ja tõssi küll, agga wõi sest polest luggu ennemine parremaks minna, kui siis wast, kui meie tallo: rahwa ollemise wiis parrema kõrra peäle läinud. Mikaua, kui Saksa: maa tallopojad tored jo poolharritud innimesed ollid, põlletasid nemmad peergu, nendasammoti kuidas meie weel alles teme; õmmetige sedda jo ammust ajast seal ennam ei nähta, ja on peerg ja temma nimmigi seal maal ärrakad: dunud. Kui targemaks ollid sanud, hakkasid kõigis, ning siis ka ellamise asjus, parremat nõudma: jätsid siis ka peergu, et temmast ni sagedat ja ni suurt kahju näggid tullewad, ja wõtsid temma asemel lampi pruksida: agga, et lambi: eelli sada, hakkasid eelli: naerist (Näbsaat) maas piddama.

Elli: naerist ei harrita mitte, et sedda süa, waid, et temma semet tampida ja temmast eelli sada, mis wägga rohkeste annab. Kütwawad sedda kewwade ning ka süggis: se; agga on süggisene kütw palju woodsam (ergiebig, von Geldfrüchten). Sesamma naeris ajab palju wõssu, mis sed: dawisi, kuidas kalika: ja kapsta istanduste wõssud teame ollewad, ja on nemmad kaunu täis, kus semet sees. Sedda mõda kuidas Saksa: maa tallopoeg ommas majas eelli teab kulluwad ja tarwis ollewad, sedda mõda teeb temma sedda wiljasuggu mahha: mat, küllimit ehk pool wakka. ja mõ: dub kütw, kui ilmad wähhegi parrajad, nenda rohkeste, et ühhest mattist 60, wahhest 70 ja weel peälegi matti kotti saab panna. Kui seme küps, siis leitab wõssud, ja peffas: neid kuiwatamata linnade peäl ärra, et kui kõhhe peffetasse, rohke mat eelli sada, kui siis, kui kuiwamas on olnud. Ons seme tulatud ja puhhas; siis lähheb weskile; laeseb sedda tampida, ehk wahhetas sedda ka walmis eelli wasto mõidrite.